

Wie is er hier een biopiraat?

Ben jij wel eens naar een ver land op vakantie geweest en heb je daar misschien een mooie schelp van het strand mee naar huis genomen? Of een speciale bloem tussen de bladzijden van je boek gestopt en naar Nederland gebracht? Pas dan maar op, want zo kan je in de gevangenis belanden voor biopiraterij.

Biopiraterij

Biopiraterij is een term die verwijst naar het meenemen van genetisch materiaal uit een ander land of streek. Vaak gaat het om planten en bijhorende kennis van indianen of boerengemeenschappen, die door bedrijven worden gebruikt voor het maken van commerciële producten, zoals nieuwe plantenrassen en medicijnen. Maar het kan bijvoorbeeld ook gaan om bodemmonsters. Hierin kunnen onderzoekers nieuwe micro-organismen ontdekken die vervolgens gebruikt kunnen worden om een nieuw afwasmiddel te maken. Met deze producten kan veel geld worden verdiend. Maar vaak ziet de gemeenschap en het land waar het materiaal vandaan komt hier helemaal niets van terug.

Genetisch materiaal voor een prijs

Moderne technologieën maken het steeds makkelijker om nieuwe producten als medicijnen en cosmetica te vervaardigen uit het genetische materiaal van planten, dieren en micro-organismen. Juist in landen rond de evenaar is de variatie aan natuurlijke soorten en landbouwrassen zeer groot. Zij hebben dan ook veel genetisch materiaal dat geld waard kan zijn. Maar om er achter te komen welk plantje de genen levert voor een nieuw medicijn tegen bijvoorbeeld AIDS moet eerst veel en kostbaar onderzoek gedaan worden. Dit onderzoek vindt tot nu toe vooral plaats in de rijkere, geïndustrialiseerde landen waar vrijwel alle laboratoria gevestigd zijn. De armere landen met veel biologische diversiteit zijn wel bereid om hun genetisch materiaal te verkopen aan de bedrijven die daar onderzoek naar willen doen. Maar daar moet wel een goede prijs tegenover staan.

Bottlenecks

Eén van de problemen is dat niemand precies weet wat nu een goede prijs is voor dit genetisch materiaal. Een ander probleem is dat er ook geen winkels zijn waar je dergelijk waar kan gaan kopen. Het materiaal moet eerst verzameld worden, uit de bossen, de savannes, of de koraalriffen voor de kust. Je zou dus kunnen zeggen dat de bossen en savannes in die landen de winkels zijn, maar waar is dan de kassier bij wie je de boodschappen kan afrekenen? En waar zijn de beveiligingspoortjes die gaan piepen als iemand zonder te betalen de winkel probeert te verlaten? Die zijn er natuurlijk niet. En omdat een handvol plantjes zo verstopt zijn in een boek is een waterdicht beveiligingssysteem onmogelijk.

Strijd tegen Biopiraterij

Ter afschrikking staan er in een aantal landen hoge straffen op biopiraterij. Dat deze straffen er niet om liegen blijkt wel uit de recente veroordeling in Brazilië van de Nederlandse bioloog, Marc van Roosmalen, voor 14 jaar celstraf. Ook een aantal maatschappelijk organisaties zijn de strijd aangegaan tegen biopiraterij. Als publicitair middel delen zij elk jaar de *Captain Hook Awards for Biopiracy* uit. De landen, bedrijven en personen die zo'n award ontvangen maken zich schuldig aan biopiraterij en worden door de organisaties publiekelijk aan de schandpaal genageld. De Cog Awards zijn er juist voor diegenen die zich tegen biopiraterij verzetten.

De 'Awards' voor biopiraterij

Tegenstanders

Maar lang niet iedereen is het met deze strijd tegen biopiraterij eens. Tegenstanders vinden zelfs dat de term biopiraterij nergens opslaat. Zij wijzen erop dat de beroemdste biologen uit de geschiedenis in alle windstreken planten en dieren verzamelden en deze in kaart brachten. Die zouden nu als criminelen achter de tralies belanden. Iets wat dus werkelijkheid lijkt te worden in Brazilië. Daarnaast hebben boeren, onderzoekers,

verzamelaars, handelaren, en vele anderen over de hele wereld altijd genetisch materiaal met elkaar uitgewisseld, waarom zou dat nu opeens strafbaar moeten zijn?

Rechtvaardigheid

De vraag wat hier rechtvaardig is, speelt een belangrijke rol in de discussie over biopiraterij. Aan de ene kant lijkt het niet juist dat een bedrijf veel geld verdient aan een product dat vervaardigd is uit een plantje afkomstig van een indianengemeenschap in Brazilië, zonder dat die gemeenschap daar iets voor terugkrijgt. Aan de andere kant: is het fair dat een bioloog die voor het behoud van de natuur datzelfde plantje verzamelt en de zaden conserveert, een zware gevangenisstraf krijgt opgelegd?

Wie is er hier een biopiraat?

Je zou hier kunnen oordelen dat het bedrijf uit het voorbeeld hierboven een biopiraat is, maar de bioloog niet. Maar wat als het bedrijf nu de zaden gebruikt die de bioloog in eerste instantie heeft verzameld? En hoe bekijk je de zaak als je weet dat het bedrijf zelf veel geld investeert in het onderzoek naar dat plantje en er uiteindelijk een medicijn tegen malaria mee ontwikkeld. Een medicijn dat ondanks de kosten ook baat heeft voor diezelfde indianengemeenschap? De vraag wie er hier een biopiraat is blijkt in de praktijk niet altijd eenvoudig te beantwoorden.

© 2011 Alles over DNA

Internet: <http://www.allesoverdna.nl/plant/plant-en-milieu/wie-is-hier-een-biopiraat.html>